

VESILAHDEN KUNNAN
VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA
2009 – 2013

Hyväksytty sosiaali- ja terveyslautakunnassa 30.9.2009.

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO
2. VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVÄ
3. TOIMINTA-AJATUS JA ARVOT
  - 3.1 Toiminta-ajatus
  - 3.2 Päivähoidon arvot
    - 3.2.1 Turvallisuus
    - 3.2.2 Tasavertaisuus
    - 3.2.3 Kiireettömyys
4. PÄIVÄHOITOMUODOT
5. VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN
  - 5.1 Perushoito
  - 5.2 Leikki
  - 5.3 Oppiminen
    - 5.3.1 Oppimiskäsitys
    - 5.3.2 Oppimisympäristö
    - 5.3.3 Työtavat
6. VARHAISKASVATUKSEN SUUNNITTELU JA ARVIOINTI
  - 6.1 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma
  - 6.2 Toiminnan suunnittelu ja arviointi
    - 6.2.1 Toiminnan suunnittelu hoitoryhmissä ja toimipisteissä
    - 6.2.2 Arviointi
    - 6.2.3 Henkilöstön itsearviointi
7. SISÄLTÖALUEET
  - 7.1 Painopisteet
  - 7.2 Kieli ja vuorovaikutus
  - 7.3 Matematiikka
  - 7.4 Etiikka ja katsomus
  - 7.5 Ympäristö ja luonnontieto
  - 7.6 Terveys
  - 7.7 Fyysinen ja motorinen kehitys
  - 7.8 Taide ja kulttuuri
8. ERITYINEN TUKI VARHAISKASVATUKSESSA
9. YHTEISTYÖ
  - 9.1 Kasvatuskumppanuus
  - 9.2 Moniammatillisuus ja verkostoyhteistyö
  - 9.3 Seurakunta ja yhdistykset
10. ERI KIELI- JA KULTTUURITAUSTAISET LAPSET
11. VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN ARVIOINTI

1. JOHDANTO

Vesilahden kunnassa varhaiskasvatuksen opetussuunnitelman työstäminen aloitettiin syksyllä 2003. Perustettiin työryhmä, joka koostui päivähoiton eri osa-alueiden (perhepäivähoitajat, ryhmäperhepäivähoito, päiväkotit) edustajista.

Ensimmäisenä ja kaikkein tärkeimpänä pohdinnan kohteena olivat päivähoiton arvot ja arvopohja, joihin koko varhaiskasvatus tässä kunnassa tukeutuu. Työryhmässä käytiin vilkasta arvokeskustelua Vesilahden kunnan omien arvojen pohjalta. Kulloinkin työn alla olevaa aihepiiriä pyrittiin käsittelemään koko henkilökunnan kesken. Työryhmän jäsenet toimivat tiedonkerääjinä omissa työyhteisössään/yksiköissään siten, että jokaiselle työntekijälle tarjottiin mahdollisuus osallistua varhaiskasvatussuunnitelman tekoon.

Tavoitteena on, että päivähoiton arvot ja varhaiskasvatussuunnitelman sisältö näkyy siinä palvelussa, jonka lapset ja vanhemmat saavat. Tähän tavoitteeseen päästäksemme arvioidaan työyhteisön toimintaa ja mietitään mitkä ovat toiminnan vahvuuksia ja kehittämiskohteita. Arviointia tullaan käyttämään toiminnan kehittämisen yhtenä välineenä.

Vesilahden kunnassa päivähoiton tarve on rajusti kasvanut ja on perustettu uusia päivähoitoyksiköitä. Vanhoja kiinteistöjä ei kuitenkaan ole saatu pois päivähoiton käytöstä.

Varhaiskasvatussuunnitelma on päivitetty 2009 ja päivitys on voimassa vuoteen 2013.

2. VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVÄ

Päivähoitolain takaama subjektiivinen päivähoito-oikeus toteuttaa sekä lasten että vanhempien oikeutta varhaiskasvatukseen. Moniammatillinen yhteisö tarjoaa mahdollisuuden hoitoon, leikkiin ja oppimiseen sekä ystävyyssuhteisiin lapsiryhmässä.

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on seurata ja tukea lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä. Varhaiskasvatus pyrkii ehkäisemään oppimisvaikeuksia sekä syrjäytymistä. Erityistarpeiden huomiointi ja lastensuojelun avohuollon tukitoimena toimiminen ovatkin nousseet tärkeäksi osaksi varhaiskasvatusta.

3. TOIMINTA-AJATUS JA ARVOT

3.1 Toiminta-ajatus:

Lainehilla lapsen kanssa,
paatissa pienoisen keralla,
tyrskyillä, tuulilla tukena,
tyynellä tykönä aivan.

3.2 Päivähoidon arvot

Vesilahden kunnan päivähoidon tärkeimmät arvot ovat turvallisuus, tasavertaisuus ja kiireettömyys. Näiden laatusanojen alle mahtuu paljon tärkeitä asioita. Tavoitteena on, että autamme lasta kasvamaan ja kehittymään yhteisön jäseniksi yhdessä vanhempien kanssa, kasvatuskumppanuuden hengessä.

3.2.1 Turvallisuus

Tavoitteena on tarjota hyvää ja laadukasta perushoitoa. Hyvän hoidon perustana on turvallinen ympäristö ja turvallinen ilmapiiri. Puhdas luonto on fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin lähde. Ympäristöä halutaan kunnioittaa ja suojella.

Hoitopaikkojen tilojen tulee olla turvallisia ja ajanmukaisesti toimivia. Ulkoilualueiden ja lähiympäristön liikenteen suunnittelussa ja ylläpidossa tulee huomioida lasten tarpeet ja turvallinen liikkuminen.

Turvallisen ilmapiirin edellytyksenä on luottamuksellinen ja avoin suhde hoitohenkilökunnan ja perheiden välillä. Tavoitteena on, että lapsi on helppo jättää luotettavan hoitajan vastuulle. Lapsella on oikeus henkiseen ja fyysiseen koskemattomuuteen. Lasten välisissä riitatilanteissa on oikeus puolustautua ja estää toista satuttamasta, mutta ei lupaa lyödä takaisin.

Hoitohenkilökunnan perustehtävä on olla läsnä lasta varten, kuunnella ja tarjota sylin lämpöä tarvittaessa. Henkilökunnalla on yhdessä sovitut pelisäännöt. Johdonmukainen suhtautuminen ja selkeät, ikätasoiset säännöt ovat tärkeitä turvallisuustekijöitä. Hyvä tiedonkulku kunnan sisällä ja hoitohenkilökunnan ja perheiden välillä poistaa turhaa epätietoisuutta. Henkilökunnan määrä suhteessa lapsiin tulee olla lain mukainen. Tavoitteena on, että sijaiset ja varahoitopaikat olisivat pääsääntöisesti samat, tuttuus luo turvallisuuden tunnetta.

Ammattitaitoinen henkilökunta on tietoinen vastuullisuudestaan. Työntekijä seuraa yhteiskunnallisia muutoksia ja on valmis kehittämään itseään mm. kouluttautumalla. Työntekijän henkinen hyvinvointi ja oma jaksaminen ovat tärkeitä. Kunnan järjestämä TYKY- toiminta tukee tätä tavoitetta.

3.2.2 Tasavertaisuus

Jokaisella on oma käsityksensä siitä, mikä on paras hoitomuoto. Vesilahden kunnassa tavoitteena on päivähoitomuotojen tasavertainen kohtelu. Paras keino on järjestelmällinen yhteistyö eri hoitomuotojen välillä. Hoitopaikan järjestämisessä huomioidaan perheen toiveet hoitomuodon ja hoitopaikan sijainnin suhteen.

Jokaista perhettä ja lasta kohdellaan tasavertaisesti ja oikeudenmukaisesti. Toiminnan lähtökohtana on ottaa huomioon lapsen kehitystaso, yksilölliset tarpeet ja kunnioittaa hänen persoonallisuuttaan. Toiminnan tavoitteena on myös, että lapsi sopeutuisi toimimaan muiden lasten kanssa ja hyväksyisi erilaisuutta.

Työyhteisöissä tavoitteena on toisten työntekijöiden kunnioitus ja erilaisuuden hyväksyminen. Toisen työntekijän persoonallisuudelle annetaan tilaa. Tavoitteena on hyödyntää työyhteisön moniammatillista tietotaitoa. Tämä takaa henkilöstön ammatillisen kasvun, työssä kehittymisen sekä lapsen hyvän hoidon, kasvatuksen ja opetuksen.

Varhaiskasvatuksen piirissä pyritään avoimeen keskusteluun kasvatuskumppanuuden hengessä. Se tarkoittaa rakentavan kritiikin antamista ja vastaanottamista työyhteisön, asiakkaiden ja muun ympäröivän yhteisön kesken. Henkilökunta arvostaa omaa työtään. Varhaiskasvatustyön yhteiskunnallinen arvostaminen on tärkeää myös siksi, että lapsissa on tulevaisuus.

3.2.3 Kiireettömyys

Päivähoidossa tavoitteena on kiireetön kasvatusilmapiiri. Rauhallinen kanssakäyminen myös vanhempien kanssa on yksi askel kohti luottamuksellista ja toimivaa kasvatuskumppanuutta. Hoitopaikassa tavoitteena on vastata lapsen fyysisiin, henkisiin ja sosiaalisiin tarpeisiin. Otamme huomioon jokaisen lapsen yksilökohtaiset tarpeet, kasvu vaatii aikaa, monella tasolla.

Lapsen tärkein ja ominaisin tehtävä on leikkiä. Leikkimisen järjestäminen organisoidaan suunnittelemalla sopivat tilat ja välineet leikin toteuttamiseen. Annetaan myös mahdollisuus ja aikaa luovuuteen. Leikki on lapsen tärkein väline hänen opetellessaan elämisen taitoja. On oltava aikaa ottaa lapsi syliin ja tarjota hänelle lämpöä ja yhdessäoloa, silloin kun hän sitä haluaa ja tarvitsee.

Toiminnan priorisoinnissa otetaan huomioon johdonmukaisuus ajan käytössä. Henkilökunnalla on elämänmyönteinen ja aktiivinen työote. Tavoitteena on tehdä työtä suunnitelmallisesti ja joustavasti.

4. PÄIVÄHOITOMUODOT

Vesilahden kunta on jo vuosia ollut muuttovoittoinen ja muuttajat ovat paljolti lapsiperheitä. Päivähoitolasten määrä on kasvanut kuluneen vuosikymmenen aikana rajusti. Kunnassa on monta taajamaa. Hoitoa pyritään järjestämään mahdollisuuksien mukaan lapsen kodin läheltä ja oman koulupiirin alueelta.

Päivähoitopalvelut alueittain:

Kirkonkylä: Kurkiniityn päiväkotiryhmäperhepäiväkoti Sateenkaaren päiväkotiryhmä, jonka satelliittipäiväkoti Tapolantupa, päiväkotiryhmä Posteljooni, Pappilan vuorohoitopäiväkoti, ryhmäperhepäiväkoti Vaahteramäki ja perhepäivähoito. Uusi Kirkonkylän päiväkotiryhmä valmistuu 2010. Siihen siirtyy Pappilan vuorohoitopäiväkodin ja ryhmäperhepäiväkoti Vaahteramäen toiminta. Päiväkodin hallinnollinen johtaja on aloittanut työssään elokuussa 2009.

Narva: Tuulikallion päiväkotiryhmä, jonka satelliittipäiväkoti Ristiveräjä ja ryhmäperhepäiväkoti Reimari, Ahtialan ryhmäperhepäiväkoti (Rämsöö)

Koskenkylä: Satumetsän päiväkotiryhmä ja perhepäivähoito (Kehron tiehaara ja Riehu).

Päiväkotiryhmät ovat 21-paikkaisia 3-6-vuotiaiden ryhmiä tai sisarusryhmiä, ryhmäperhepäiväkodeissa ryhmät ovat sisarusryhmiä tai alle 3-vuotiaiden ryhmiä. Perhepäivähoitajien ryhmissä lasten ikähaitari on vauvasta 8-vuotiaaseen, koska myös koululaisia on ryhmissä mukana.

Päivähoitopaikoissa hoitomuodot ovat kokopäivähoito, osapäivähoito ja vuorohoito. Vesilahden kunnassa on aloittanut vuoden 2008 alussa vuorohoitopäiväkoti. Vuorohoito on ympärivuorokautista ja jokapäiväistä viikonloput huomioiden.

Esiopetus on kunnassa järjestetty koulutoimen puitteissa.

Kotihoidon tuki on Vesilahdessa käytössä. Kotihoidon tuki ja päivähoito ovat vaihtoehtoisia hoitomuotoja eli päivähoitossa olevasta lapsesta ei makseta kotihoidon tukea.

Yksityisen hoidon tuella perheet voivat järjestää päivähoiton lapsilleen yksityisesti. Kuntalisällä on haluttu tukea yksityisen hoidon järjestämistä, jotta perheillä olisi mahdollisuus valita haluamansa hoitomuoto ja samalla on helpotettu ruuhkaista päivähoitotilannetta.

Yksityistä päivähoitoa tarjotaan vesilahdessa perhepäivähoitona ja yksityisessä päiväkodissa.

5. VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Perushoito

Lapsen perushoitoa on hygieniasta huolehtiminen, ruokailu, lepoaika ja päiväunet sekä ulkoilu pukemisineen ja riisumisineen. Perushoidon aikana syntyy päivän tärkeimpiä tilanteita aikuisen ja lapsen kahdenkeskisessä vuorovaikutuksessa. Perushoitotilanteet ovat samalla oppimistilanteita.

Ruokailu on yksi tärkeimmistä hetkistä lapsen hoitopäivän aikana. Päivä alkaa useimmiten yhteisellä aamupalalla. Ateriat rytmittävät päivän muuta toimintaa. Ruokaillessa opitaan miten käyttäytyään pöydässä ja opitaan ottamaan toisetkin lapset huomioon. Lapsille tarjottava ruoka on monipuolista ja ravitsevaa. Hoitopaikoissa on järjestetty sopivat ruokailutilat, joissa aterointi sujuu joustavasti ja rauhallisesti.

Ulkoilua on yleensä sekä aamupäivisin että iltapäivisin. Riittävä ulkoilu auttaa lasta jaksamaan pitkänkin hoitopäivän. Fyysiset voimat vahvistuvat ja lapset saavat käyttää ääntä ja tilaa vapaasti.

Pukeminen ja riisuminen kehittävät lapsen omatoimisuutta ja hän oppii huolehtimaan omista tavaroistaan. Kädentaidot kehittyvät nappien, vetoketjujen ja nauhojen käyttämisillä. Lapsi oppii pukeutuessaan vaatekappaleiden nimet, missä järjestyksessä vaatteet puetaan päälle sekä minkälaisia vaatteita käytetään eri sääolosuhteissa.

Siisteyskasvatus alkaa vaipanvaihtoista päätyen kuivaksi opettelemisen kautta omatoimiseen WC:ssä käymiseen. Käsien pesu on tärkeä osa huolehdittaessa henkilökohtaisesta hygieniasta. Käsia pesemällä pysyvät erilaiset tartuntatauditkin kurissa.

Päivälepo on tarpeellista varsinkin alle kolmevuotiaille, koska riittävä ja laadukas uni on lasten keskushermoston, oppimis- ja keskittymiskyvyn sekä elimistön immuunijärjestelmän huoltoa ja kunnossapitoa. Päivän lepoaika antaa lapselle mahdollisuuden rauhoittua hetkeksi. Kasvatussuunnitelmaa tehdessä keskustellaan lapsen lepoaikasta ja sovitaan yhteinen käytäntö.

5.2 Leikki

Leikin maailma on lapsen toinen todellisuus, leikki on lapsen työtä ja luontainen tapa toimia. Leikki on toimintaa, missä lapsi tutustuu ympäristöönsä ja harjoittelee elämän välttämättömiä taitoja. Leikki on lapsen vuorovaikutusta ympäröivän maailman ja muiden ihmisten kanssa. Lapsi sijoittaa kokemuksensa ja tunteensa sekä uuden tiedon osaksi aiemmin oppimaansa. Lapsen leikin kehitys heijastaa sekä emotionaalisen että kognitiivisen kehityksen eri vaiheita.

Lapsen varhaisin leikki on vuorovaikutuksessa aikuisen tai toisen lapsen kanssa. Vauva leikkii omilla jäsenillään ja vähitellen kiinnostuu myös tavaroiden käsittelystä, mistä myöhemmin alkaa rakennella ja koota osista kokonaisuuksia. Roolileikeissä lapsi rakentaa itse tai muiden kanssa toisen todellisuuden. Leikissä asioihin suhtaudutaan niin kuin ne olisivat totta, mutta samalla osallistujat tietävät, että on kyse kuvittelutoiminnasta. Kun lapsi ymmärtää, että on olemassa leikkiäkin koskevia sääntöjä, leikit muuttuvat peleiksi ja liikuntaleikeiksi. Sääntöleikeissä on olennaista, että toiminta suoritetaan tiettyjen ohjeiden mukaan. Opetuksellisissa leikeissä aikuiset ovat ohjaajia ja leikeillä on aikuisen asettama oppimistavoite.

Päivähoidossa tuetaan lasten leikkiä antaen aikaa, tilaa ja erilaisia mahdollisuuksia sopivilla välineillä. Lapsiryhmän leikkimiskyky vaihtelee ryhmän koostumuksen mukaan, johtuen lapsen iästä, leikkimisen taidoista, leikin lajista ja muista tilannetekijöistä.

5.3 Oppiminen

5.3.1 Oppimiskäsitys

Varhaiskasvatuksen oppimiskäsitys perustuu ajatukseen lapsesta toimivana ja oppivana yksilönä vuorovaikutuksessa toisten lasten ja aikuisen kanssa. Kasvatuksessa ja oppimiskäsityksessä keskeistä on näkemys lapsen kokonaisvaltaisesta kehittämisestä ikäkautensa mukaisesti ja toisaalta yksilöllisen kehitysrytmensä mukaisesti. Lapselle luontaiset tavat oppia toiminnan ja leikin keinoin ovat jokapäiväisessä käytössä olevia työtapoja. Tavoitteena toiminnassa on vastata lasten uteliaisuuden, oppimisenhalun, elämöilyn ja onnistumisen ilon asettamaan haasteeseen.

Lapsi on aktiivinen oppimisprosessissaan osana vertaisryhmää. Hän toimii oman persoonallisuutensa mukaisesti osallistuen. Uuden tiedon omaksuminen rakentuu aikaisemmin opittujen asioiden varaan. Erilaiset oppimistavat otetaan huomioon lasten kasvatuksessa ja ohjauksessa. Lasta kannustetaan aktiiviseksi oppijaksi myönteisessä ja turvallisessa ilmapiirissä. Ryhmässä toimiminen yhdessä sovittujen sääntöjen mukaisesti vahvistaa vuorovaikutusvalmiuksia ja toisaalta tukee jokaisen omien valmiuksien kehittymistä.

Toiminnan lähtökohtana on lapsen hyvinvointi. Varhaiskasvatuksen yhtenä tärkeänä tehtävänä on myönteisten oppimiskokemusten kautta vahvistaa lapsen tervettä itsetuntoa ja käsitystä itsestä oppijana. Varhaiskasvatus ja esiopetus osaltaan kehittävät ja vahvistavat lapsen kouluvalmiuksia leikin, myönteisten oppimiskokemusten, yhdessä koettujen elämysten ja monipuolisen toiminnan kautta.

5.3.2 Oppimisympäristö

Varhaiskasvatuksen oppimisympäristön muodostavat fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen ympäristö. Fyysiseen ympäristöön kuuluvat toiminnallinen tila ja lähiympäristö. Toiminnallisen tilan muodostavat sisä- ja ulkotilat ja välineet, pelit, materiaalit, lelut ja lasten omat työt. Toiminnallisen tilan tehtävänä on innostaa lasta erilaisiin toimintoihin, tutkimiseen ja havainnointiin. Tilan tulee olla turvallinen ja monipuolinen. Sen tulee tarjota lapselle virikkeitä ja haasteita, sekä helpottaa lapsen oppimista. Toiminnallisen tilan tulisi olla myös esteettisesti miellyttävä.

Sosiaalinen ympäristö muodostuu niistä ihmisistä, joiden kanssa lapsi oppii, kasvaa ja kehittyy. Sosiaalisessa ympäristössä keskeistä on aikuisen ja lapsen välinen sekä lasten keskinäinen vuorovaikutus. Ilmapiiiriksi tavoitellaan iloista, avointa ja rohkaisevaa tunnelmaa. Tilanteiden kiireettömyys on myös tärkeää. Kasvattaja ohjaa omalla esimerkillään lapsia ottamaan toiset huomioon, olemaan oikeudenmukaisia ja kohteliaita. Haluamme korostaa hyvien käytösten merkitystä.

Toimintaympäristön tulee tarjota lapselle toisaalta ongelmia, toisaalta keinoja niiden ratkaisemiseen. Oppimisympäristön tulee tarjota lapselle tukea ja ohjausta oppimiselle ja kasvulle. Sen tulee olla kieliympäristönä virikkeen ja siinä pystytään järjestämään lapsen kielellistä kehitystä tukevaa toimintaa. Oppimisympäristön tulee tarjota lapselle tilaisuuksia myös leikkiin, muuhun omaehtoiseen toimintaan ja omaan rauhaan.

Hyvä oppimisympäristö ohjaa lapsen uteliaisuutta, mielenkiintoa ja oppimismotivaatiota, sekä tukee hänen aktiivisuuttaan ja itseohjautuvuuttaan. Se tukee monipuolisesti lapsen kasvua ja oppimista sekä oman toiminnan arviointia. Lähiympäristö omine erityispiirteineen tulisi ottaa aktiivisesti mukaan varhaiskasvatukseen.

5.3.3 Työtavat

Toiminnan ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon lasten erilaiset tarpeet ja yksilöllisyys. Aihepiirien valintaan nivotaan myös lapsen omaan kokemusmaailmaan liittyvät asiat ja tapahtumat. Lähiympäristön kanssa ollaan aktiivisessa vuorovaikutuksessa tekemällä erilaisia retkiä. esim. Metsämörri-retket. Retkillä tutustutaan Vesilahden kauniiseen luontoon ja omaan lähialueeseen sekä tehdään yhteistyötä toisten päivähoiton yksiköiden ja koulun kanssa. Uuden oppiminen yhdistetään lapsiryhmälle sopivalla tavalla eri sisältöalueisiin. Kasvattajan tulee olla avoin lasten kiinnostuksen kohteille ja antaa lapsille mahdollisuus oppia uutta näiden kokemusten kautta. Leikin kautta oppiminen on keskeistä oppimaan oppimisen taitojen harjoittelussa. Lapselle annetaan mahdollisuus oppia uutta tekemällä itse esim. maalaamalla, muovailemalla, rakentamalla, tutkimalla ja leikkimällä.

Kasvattaja kannustaa lasta kysymään ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja oivalluksiaan. Lapsi tutkii ja pohtii vastauksia yksin, yhdessä muiden lasten ja kasvattajan kanssa. Uuden oppiminen ja oivaltaminen tapahtuu yksin, pareittain, yhteistoiminnallisissa pienryhmissä tai yhdessä kasvattajan ohjaamana. Näin lapsi oppii ja omaksuu samalla erilaisia perustietoja ja taitoja elämää varten. Leikin ja ohjatun toiminnan kautta lapsi oppii ymmärtämään syy- ja seuraussuhteita sekä erottamaan oikean ja väärän.

Yhteistoiminnallinen oppiminen toteutuu kasvattajan muodostamissa pienryhmissä tai koko ryhmän kanssa. Se on lapselle sosiaalinen tapa oppia uutta vuorovaikutuksessa yhdessä toisten kanssa. Näin lapsi tuo ryhmään oman osaamisensa, auttaa ryhmänsä jäseniä oppimaan, oppii itse toisilta ja harjoittelee toimimaan yhdessä toisten kanssa. Lapsi harjoittelee yhteistyötaitoja, hyviä tapoja ja vastuuta ryhmän jäsenenä. Jokainen on ryhmässä tärkeä ja ainutlaatuinen. Toimiessaan päivähoitoryhmän jäsenenä lapsi oppii ottamaan toiset huomioon, selvittämään riitoja, hallitsemaan tunteitaan, huolehtimaan tavaroistaan ja kantamaan vastuuta itsestään.

6. VARHAISKASVATUKSEN SUUNNITTELU JA ARVIOINTI

6.1 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Vesilahdella on omat Tullaan tutuksi - ja Varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeet sekä Varhaiskasvatussuunnitelman päivityslomake, jotka on varasta vasten tehty varhaiskasvatuksen tarpeita varten. Lomakkeet suunnitteli VASU- työryhmä.

Ennen hoitosuhteen alkamista perheen kanssa käydään keskustelu Tullaan tutuksi –I omakkeen pohjalta. Henkilökunnan edustaja täyttää lomakkeen keskustelun aikana. Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelu pidetään kahden kuukauden kuluessa hoitosuhteen alkamisesta. Vanhempien ja päivähoiton henkilökunnan välisessä kasvatustalustelussa käytetään pohjana Varhaiskasvatussuunnitelmalomaketta, joka on annettu vanhemmille hoitosuhteen alussa ja jonka he ovat esittäneet. Vanhassa hoitosuhteessa kasvatustalustelu käydään kahden kuukauden kuluessa uuden toimintakauden alkamisesta. Varhaiskasvatuksen päivityslomake täytetään yhteisen keskustelun aikana.

Varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeiden avulla saadaan luotua kuva kunkin lapsen ikävaiheen mukaisista kasvun tavoitteista. Lomakkeet kartoittavat valmiuksia kehityksen joka osa-alueelta arkikielellä, siten kasvatustalusteluissa pyritään kasvatustalustelun periaatteita noudattaen luomaan kodin ja päivähoiton yhteiset tavoitteet lapsen kasvun tukemiseksi ja sovitaan vanhempien kanssa yhteistyön toimintatavoista. Keskustelujen päätteeksi lomakkeet allekirjoitetaan, ne jäävät päivähoitoon ja tavoitteena on liittää ne osaksi lapsen kasvunkansiota. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman perusteella koko henkilöstö voi toimia johdonmukaisesti ja lapsen yksilölliset tarpeet tiedostaen.

Liite: lomakkeet

6.2 Toiminnan suunnittelu ja arviointi

Valtuuston hyväksymä taloussuunnitelma ohjaa kunnan kehittämistä. Aktiivisella kaavoitus- ja tonttipolitiikalla viitotetaan tietä lapsirikkaan kunnan kasvulle ja samalla laajalle palvelutarpeelle. Varhaiskasvatuspalvelut kuuluvat kunnan järjestämiin peruspalveluihin.

Varhaiskasvatusta ohjaa valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma, kunnan oma varhaiskasvatussuunnitelma sekä yksiköiden omat toimintasuunnitelmat.

6.2.1 Toiminnan suunnittelu hoitoryhmissä ja toimipisteissä

Tulevan toimintakauden suunnittelua varten on varattu kaksi työpäivää. Suunnittelu toteutetaan porrastetusti yksiköittäin. Päivän aikana tehdään yksikön toimintasuunnitelman runko. Uusi lapsiryhmä ja sen rakenne on suunnittelun lähtökohta haasteineen. Henkilöstö vastaa yksikön varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta. Vanhemmilla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa suunnitelman sisältöön ja osallistua sen arviointiin yhdessä muiden vanhempien kanssa. Henkilöstö arvioi ja kehittää suunnitelmaa sekä määrääjoin että aina tarvittaessa.

Yhdessä sovitut arvot ohjaavat toimintaa ja jokainen lapsen kasvatukseen osallistuva toimii samojen arvojen ja tavoitteiden mukaisesti. Lapsen ja lapsiryhmän havainnointi on perusta, jonka pohjalta laaditaan ryhmän toimintasuunnitelma sekä yksilölliset varhaiskasvatussuunnitelmat. Suunnitelmassa otetaan huomioon lasten kokemukset, mielenkiinnon kohteet, vahvuudet ja yksilöllisen tuen ja ohjauksen tarpeet.

6.2.2 Arviointi

Vuosittain kunkin lapsiryhmän aloittaessa syksyisin toimintansa, laaditaan jokaiselle lapsiryhmälle ryhmän tarpeista lähtevä ryhmäkohtainen suunnitelma. Tämä suunnitelma on jatkuvan arvioinnin ja kehittämisen kohteena koko toimintakauden ajan, lasten kasvaessa, kehittyessä ja oppiessa. Ryhmän kasvattajat arvioivat ryhmän kasvatussuunnitelman toteuttamista viikkopalaverissa.

Arviointi on kehittämisen edellytys. Arvioinnin tavoitteena on lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeminen sekä itsetunnon ja itseohjautuvuuden vahvistuminen. Nämä edellyttävät päivähoiton kasvatuskäytäntöjen ja suunnitelmien jatkuvaa ja tavoitteellista arviointia.

Päivähoidon toiminnan arviointimenetelmiä ovat havainnointi ja keskustelu, mitä käydään vanhempien, lasten ja päivähoitohenkilöstön kanssa. TAKK- arviointijärjestelmän avulla voidaan selvittää päivähoiton asiakkaiden tyytyväisyyttä palveluihin. Järjestelmän avulla on mahdollista kartoittaa myös henkilökunnan ja lasten antamaa palautetta. Järjestelmän käyttö aloitettiin syksyllä 2004.

6.2.3 Henkilöstön itsearviointi

Tavoitteena on vuorovaikutustaitojaan ja toimintaansa jatkuvasti kehittävä työyhteisö. Ammattikasvattajien tiimityöskentelynä tapahtuva oman työn arviointi on kiinteä osa varhaiskasvatuksen jatkuvaa kehittämistä. Tiimityöskentelyssä oppimisen kohteina ovat uudistuvan kasvatusyhteisön keskeiset piirteet: yhteistyö, vuorovaikutus ja yhteistoiminnallisuus sekä oman työn arviointi.

Kehityskeskusteluissa arvioidaan oman työpanoksen laatua yhteistyössä kasvattajayhteisössä sekä lapsiryhmän toiminnassa. Tavoitteena on luoda selkeä toimintamalli haasteellisten tilanteiden prosessointiin. Vaikeiden tilanteiden ja asioiden käsittelyssä piilee kasvun mahdollisuus. Työohjauksen avulla voidaan tukea henkilökuntaa ratkaisumallien löytämiseen.

7. SISÄLTÖALUEET

7.1 Painopisteet:

Luonto ja liikunta

Vesilahtelaisessa ympäristössä luonnon läheisyys tuo luonnon ja luonnossa liikkumisen kuin itsestään yhdeksi toiminnan painopisteeksi. Toimintatavoiksi ja sisällöiksi nousi henkilökunnan keskuudessa mm: metsäretket omissa ryhmissä tai isompina tapahtumina, puutarhanhoito, luontoaskartelut, luontopolut, kasvien keräily, eläinten tarkkailu, kotaretki. Sisäliikuntaa järjestetään tilojen antamissa puitteissa.

Kotiseututuntemus

Kunnassa, johon muuttaa paljon lapsiperheitä, on tärkeää kasvattaa juuria ja siteitä lapsen lähiympäristöön. Kotiseututuntemus kehittyy lapsen omasta kodista ja pihapiiristä alkaen ja laajentuu oman naapuruston, kyläyhteisön, hoitopaikan ja koulun tuntemuksen myötä. Ikätasonsa mukaisesti lapsi voi myös oppia hahmottamaan kotikuntaansa laajemmin.

Henkilökunnan kotiseututuntemusta voidaan parantaa esim. tutustumalla Klaus Kurjen tiehen. Retki kotiseutumuseoon ja vanhempien ihmisten tarinat siitä, miten "ennen elettiin" voivat tuoda tutuksi ja elävöittää lapsille entistä paikallista kulttuuria ja elämäntapaa.

Luonnon, liikunnan ja kotiseututuntemuksen painottamisen ohella valtakunnalliset varhaiskasvatuksen perusteiden mukaiset sisältöalueet ovat keskeisessä asemassa myös Vesilahden varhaiskasvatuksessa.

7.2 Kieli ja vuorovaikutus

Kieli on ajattelun ja vuorovaikutuksen väline. Lapselle on tärkeintä vuorovaikutus toisten kanssa. Tukemalla vuorovaikutusta tuetaan myös lapsen kielellistä kehitystä. Lapsen on tärkeä tuntea, että yhteys toisiin lapsiin ja aikuisiin on tavoiteltava asia. Lapsen sosiaalisen kehityksen sekä itsetunnon ja identiteetin rakentumisessa kieltä rikastuttavalla varhaiskasvatus-toiminnalla on suuri merkitys. Siihen vaikuttavat leikki, uteliaisuus, aktiivisuus puhumiseen, kuuntelemiseen, luovaan ilmaisuun, lukemiseen, kirjoittamiseen ja kirjallisuuteen. Lasten päivä rakentuu erilaisista vuorovaikutustilanteista toisten lasten ja aikuisten kanssa.

Jos lapsi ei pysty ilmaisemaan itseään puheen avulla tai hän ei ymmärrä, mitä hänelle sanotaan, hän saattaa turhautua ja tuskastua. Kommunikatio-ongelmat voivat näkyä kiukunpuuskina, levottomuutena tai vetäytymisenä. Tällöin puheen ja ymmärtämisen tukena on hyvä käyttää menetelmiä, jotka perustuvat näköön ja tuntoon esim. kuvat, viittomat ja esineet.

Sisältöjä

- kielellisen tietoisuuden kehittäminen (riimit, lorut, äänteiden kuuleminen, sanojen tiedostaminen)
- keskustelu ja pohdinnat
- kertomusten kuuntelu ja tekeminen (sadutus)
- omat näytelmät ja ilmaisutaito
- sanaleikit

7.3 Matematiikka

Matematiikan sisältöalueen käsittely perustuu käsitejärjestelmään jonka avulla vertaillaan, päätellään ja lasketaan. Matematiikan käsitteet tulevat esiin usein arkielämän tilanteiden kautta ja apuna käsittelyssä ovat lapselle tutut, konkreettiset välineet, materiaalit ja esineet.

Lasta ohjataan havainnoimaan matemaattisia ilmiöitä ympäröivässä arkielämässä yhdessä aikuisen kanssa tutkien ja pohtien. Tavoitteena on matematiikan luontevan ja luonnollisen luonteen korostaminen ja myönteisen asenteen tukeminen matemaattisia ilmiöitä kohtaan. Lapsen matemaattista ajattelua kehittäviä toimintatapoja ovat erilaiset pelit ja leikit, tarinat, laulut, liikunta ja pohdiskelevat keskustelut ja sisältöalueeseen liittyvät havainnolliset kokeet.

Sisältöjä

- luokittelu, vertailu, avaruudellinen hahmottaminen, säännönmukaisuus, sarjat, suunta- ja tilakäsitteet
- geometriset peruskäsitteet
- lukukäsite, lukumäärä, lukusana, numerosymboli, lukujono
- mittaaminen, mitattavat ominaisuudet
- aikaan liittyvät käsitteet
- peruslaskutoimituksen alkeet (lisääminen, vähentäminen, jakaminen konkreettisissa arkielämän tilanteissa)

7.4 Etiikka ja katsomus

Terveen itsetunnon ja minäkuvan kehittyminen luovat perustan lapsen eettiselle kehitykselle. Hyvän ja pahan, oikean ja väärän eron ymmärtäminen kehittyvät vähitellen. Oikeudenmukaisuus, suvaitsevaisuus, tasa-arvo ja toisen kunnioittaminen opetellaan leikeissä ja peleissä yhteisiä sääntöjä noudattamalla. Lapsi kokee joskus myös pelkoa, ahdistusta ja syyllisyyttä. Näitä tunteita käsitellään lasten kanssa siten, että turvallisuudentunne säilyy. Hyvien tapojen opettelu kuuluu jokaisen lapsen hoitopäivään.

Varhaiskasvatuksessa tutustutaan oman seurakunnan toimintaan ja seurataan kalenterivuoden kirkollisia tapahtumia. Pääsiäisenä ja jouluna on mahdollisuus osallistua päivähoidolle tarkoitettuun jumalanpalvelukseen. Lapsen perheen oma uskonnollinen näkemys pyritään ottamaan huomioon varhaiskasvatussuunnitelmassa.

7.5 Ympäristö ja luonnontieto

Pyrimme siihen, että lapsille tehdään oma ympäristö, kotiseutu ja luonto tutuksi. Nykypäivänä on entistä tärkeämpää tuntea ja tietää, mistä on kotoisin. Jotta lapsi tuntisi olonsa turvalliseksi, hänen tulisi oppia tuntemaan lähiympäristönsä ja kiinnittyä siihen. Pidämme tärkeänä, että lapsi oppii ymmärtämään luonnon ja rakennetun ympäristön eron. Myös omien tekojen seurausten opettaminen on ensiarvoisen tärkeää. Joskus on vaikeaa ymmärtää kuinka kauaskantoinen merkitys omilla teoilla todellisuudessa on.

Ympäristökasvatuksen tavoitteena on, että lapsi opettelee ottamaan huomioon tekojensa vaikutuksen toiseen ihmiseen, ymmärtämään mikä on oikein ja väärin. Erilaisten kulttuurien ymmärtäminen lapsen kehitystason mukaisesti ja erilaisten ihmisten kanssa toimeen tulemisen tärkeyttä ei voi myöskään liikaa korostaa.

7.6 Terveys

Terveyskasvatus tukee lapsen fyysistä kehitystä sekä sosiaalista ja psyykkistä hyvinvointia. Sen lähtökohtana on aikuisen esimerkki terveellisistä elämäntavoista. Terveyskasvatusta toteutetaan yhteistyössä lapsen huoltajien kanssa, jokaisen persoonallisuus ja perhekuulttuuri huomioiden.

Terveyttä edistävät tekijät päivähoitossa:

- turvallinen ja tasapainoinen fyysinen ja psyykkinen ympäristö
- myönteisen minäkuvan ja itsetunnon rakentuminen
- onnistumisen kokemusten vahvistuminen
- lapsen arjessa levon, ulkoilun ja ruokailun tasapaino
- mahdollisuus rauhoittumiseen ja hiljentymiseen
- tuki omatoimisuudelle
- ihmissuhteiden pysyvyys

7.7 Fyysinen ja motorinen kehitys

Maailman kokeminen ja ymmärtäminen edellyttää lapselta jatkuvaa liikettä, koskettamista, tuntemista, erottelemista ja kokonaisuuden hahmottamista. Lapselle liike, laulu ja askartelu ovat luonnollisia oppimisvälineitä. (Autio 2001, s.11.)

Liikunnan tarkoitus on tuottaa iloa, virkistystä ja elämyksiä. Onnistumisen kokemukset lisäävät itsetuottamusta ja samalla fyysiset ja motoriset taidot kehittyvät. Liikunta edistää monipuolisesti lapsen kokonaiskehitystä, hyvinvointia ja kuntoa.

Fyysistä ja motorista kehitystä edistävät tekijät varhaiskasvatuksessa:

- arkiliikkumisen mahdollistaminen, esim. kävely, juoksu, kiipeily
- vuodenaikojen tuomien mahdollisuuksien hyödyntäminen; luistelu, hiihto, kesäurheilu
- turvallisten ja kehitystason mukaisten sisä- ja ulkoliikuntavälineiden käyttäminen
- innostava, turvallinen ja haastava ympäristö
- hienomotoriikan, silmän ja käden yhteistyön harjoittelun mahdollistaminen
- omatoimisuuteen kannustaminen
- monipuolisten kokemusten ja onnistumisen elämystenmahdollistaminen leikin varjolla

7.8 Taide ja kulttuuri

Lapsen henkiselle ja fyysiselle kehitykselle on välttämätöntä saada käyttää kaikkia aistejaan monipuolisesti. Musiikki laulaen, tanssien, soittaen ja kuunnellen antaa elämyksiä jo aivan pienimmillekin lapsille. Kuvallinen ilmaisu ensimmäisistä viivoista ja ympyröistä monimuotoisiin taideteoksiin on yksi tapa kehittää mm. mielikuvitusta sekä luovuutta. Lasta kannustetaan monipuoliseen itseilmaisuun. Askartelu antaa motoristen taitojen ja visuaalisen hahmottamisen lisäksi kokemuksia monenlaisista materiaaleista. Näytelmät, nukketeatteri sekä muu kuvallinen kertominen auttavat joskus vaikeidenkin asioiden käsittelyssä.

Oman tekemisen lisäksi on tärkeää tutustua myös toisten tekemään taiteeseen. Vesilahden kunta tarjoaa lapsille mahdollisuuden tutustua lapsille suunnattuun kulttuuritoimintaan noin kerran vuodessa.

8. ERITYINEN TUKI VARHAISKASVATUKSESSA

Lapsella voi olla erityisen tuen tarvetta fyysisen, tiedollisen, puheen ja kielen, tunne-elämän tai sosiaalisen kehityksen alueella. Tuen tarve voi olla lyhytaikaista tai pysyvämpää. Myös lapsen kasvuoloista voi seurata erityisen tuen tarvetta.

Lastenneuvolan työntekijät ovat tärkeässä asemassa erityistuen tarpeen tunnistamisessa. Erilaisten seulontatutkimusten tulosten ja vanhempien kertomusten perusteella neuvolassa usein huomataan ne lapset, jotka tarvitsevat jatkotutkimuksia, tukitoimia ja kuntotutusta. Yhtä tärkeää on lapsen päivittäisestä hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien aikuisten jatkuva havainnointi ja heidän ja vanhempien väliset kasvatuskeskustelut, jotka antavat molemmille osapuolille tietoa lapsen kehityksen ominaispiirteistä. Kun lapsen kehityksessä huomataan piirteitä, jotka vaativat erityistä tukea, neuvotellaan vanhempien kanssa eri asiantuntijoiden käytöstä lapsen kehityksen tukemiseksi. Lapsi voidaan ohjata psykologin tai lastenpsykiatrin tutkimuksiin tai puheterapeutille Lempäälän perhetyöyksikköön. Mahdolliset jatkotutkimukset tehdään Tampereen yliopistollisessa sairaalassa.

Mikäli erityistä tukea tarvitseva lapsi saa jatkotutkimusten jälkeen erityispäivähoitolausunnon, hänelle laaditaan päivähoidon Erityisen tuen suunnitelma, jonka laadintaan osallistuvat vanhemmat päivähoidon työntekijä ja kiertävä erityislastentarhanopettaja (kelto) sekä tarpeen mukaan muita asiantuntijoita (psykologi, terapeutteja, terveydenhoitaja, lastensuojelun sekä perhetyön työntekijöitä). Suunnitelmassa kartoitetaan lapsen senhetkinen tilanne kokonaisvaltaisesti ja asetetaan konkreettisia tavoitteita hänen kehitykselleen. Suunnitelmaa ja sen toteutumista tarkistetaan puolivuosittain, niin kauan kuin tarvetta ilmenee. Tärkeää päivähoitossa on huomioida myös ne lapset, joilla ei erityispäivähoitolausuntoa ole, mutta joilla kuitenkin yhdessä vanhempien tai muiden ammattilaisten kanssa on todettu erityisen tuen tarvetta. Heidän tarvitsemansa tuki huomioidaan päivähoidon päivittäisissä toiminnoissa.

Vesilahdessa erityispäivähoito ja sen tarjoamat tukitoimet on osa aivan tavallista päivähoitoa. Erityistä tukea tarvitsevia lapsia on sijoitettuna kunnan kaikissa eri hoitomuodoissa lapsen ja perheen tarpeen mukaan. Tukitoimet tarkoittavat yksilöllistä lapsen huomioon ottamista arjen eritilanteissa. Arjen sujuminen ja lapsen tukeminen arjessa onkin erityispäivähoiton tärkein tehtävä. Tukea tarvitsevan lapsen kohdalla seuraaviin asioihin kiinnitetään erityisesti huomiota.

- Päivän rakenteen ylläpitäminen: Huolehditaan, että lapsi pystyy hahmottamaan päivän kulun ja ennakoimaan tulevia tapahtumia.
- Vuorovaikutuksen vahvistaminen: Pyritään luomaan päivähoitoon kiihkeän ilmapiiri ja antamaan aikaa lapsen kuulemiselle. Lasten keskinäistä vuorovaikutusta tuetaan leikeissä ja päivän muissa tilanteissa.
- Oman toiminnan ohjauksen tukeminen: Mitä pienemmästä lapsesta on kysymys, sitä enemmän hän tarvitsee aikuista sanoittamaan ja mallintamaan etukäteen toimintaansa. Myös kuvien käyttöä oman toiminnan ohjauksessa pyritään hyödyntämään.

Tukea tarvitseva lapsi voi ryhmässä olla myös kahdella tai useammalla paikalla tai hänellä voi olla henkilökohtainen avustaja tai ryhmässä ryhmäavustaja, mikäli erityispäivähoitolausunnossa näin suositellaan ja ryhmän tilanne sitä edellyttää. Tukitoimen muodosta päättää päivähoidon johtaja. Henkilökunnan tukena on myös kunnassa toimiva kelto. Päivähoidon lisäksi lapsella voi olla erilaisia terapioiden tai perheessä käy kunnan perhetyöntekijöitä, joiden kanssa päivähoidon työntekijät ovat yhteistyössä. Vanhempien rooli ja tukeminen lapsen kuntoutuksessa on erityisen tärkeää, sillä he pääsääntöisesti huolehtivat lapsen kuljetukset terapioihin ja toimivat linkkinä eri ammattilaisten välillä.

Kelton tehtävänä on toimia koko kunnan päivähoidon erityistä tukea tarvitsevien lasten hyväksi henkilökunnan ja vanhempien tukena. Hänen työnsä painopisteenä ovat Erityisen tuen suunnitelmien laadinnassa mukana oleminen, henkilökunnan konsultointi ja koulutus, yksilöllisten koritehtävien suunnittelu ja kuntouttavat pienryhmät (mm. vuorovaikutukselliset, motoriset, kielelliset), joita hän jonkin verran itse toteuttaa, mutta myös kouluttaa ja tukee henkilökuntaa niiden suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Vesilahdessa erityispäivähoito on osa moniammatillista yhteistyöverkostoa. Pikkulapsityöryhmä (päivähoidon johtaja, kelto, päiväkodin johtajia, ryhmäperhepäiväkotien ja päiväkotien vastaavia, sosiaalityöntekijät, terveydenhoitajat, perhetyöntekijät, psykologi, psykiatrinen sairaanhoitaja) kokoontuu kerran vuodessa suunnittelemaan tulevaa kehittämistä. Lempäälän Perhetyön yksikön kanssa järjestetään palaveria, joissa puheterapeutit sekä Vesilahden lastenneuvolojen terveydenhoitajat, kunnan psykologi, psykiatrinen sairaanhoitaja ja kelto pitävät tilannekatsauksen.

Kelto osallistuu seutukunnalliseen yhteistyöhön tavaten Etelä-Pirkanmaan (Kylmäkoski, Akaa, Valkeakoski, Urjala) ja Lempäälän keltoja ja päivähoidon erityisopettajia.

9. YHTEISTYÖ

9.1 Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuudella varhaiskasvatuksessa tarkoitetaan vanhempien ja henkilöstön tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessin tukemisessa. Tämä edellyttää keskinäistä luottamusta, tasavertaisuutta ja toistensa kunnioittamista.

Henkilöstöllä on koulutuksensa antama ammatillinen tieto ja osaaminen sekä vastuu kasvatuskumppanuuden ja tasavertaisen yhteistyön edellytysten luomisesta. Henkilöstöllä on vastuu sisällyttää alusta alkaen perhekohtaisesti kasvatuskumppanuus luontevaksi osaksi lapsen varhaiskasvatusta.

Kasvatuskumppanuus lähtee lapsen tarpeista ja varhaiskasvatuksen toimintaa ohjaa lapsen edun ja oikeuksien toteuttaminen. Toiminnan lähtö-

kohtana on vanhemmuuden kunnioittaminen. Vanhempien ja kasvattajien tiedot lapsesta luovat yhdessä parhaat edellytykset lapsen hyvinvoinnin turvaamiselle.

Kasvatuskumppanuuden tavoitteina on mm. tunnistaa herkästi ja mahdollisimman varhain lapsen jollakin kasvun, kehityksen tai oppimisen alueella mahdollinen tuen tarve. Ongelmatilanteissa tulee luoda lapsen vanhempien ja henkilöstön väliselle yhteistyösuhteelle kasvatuskumppanuuden ilmapiiri. Kumppanuus perustuu avoimuuteen ja siihen, että vanhemmillä on aina oikeus tietää lastaan koskevat asiat. Varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen yhteistyössä on tärkeä osa kasvatuskumppanuutta.

9.2 Moniammatillisuus ja verkostoyhteistyö

Varhaiskasvatuksessa hyödynnetään kaikkien eri ammattiryhmien asiantuntemusta monipuolisesti ja annetaan työntekijöille mahdollisuus toteuttaa omia vahvuuksiaan kasvattajana. Kannustetaan myös uusien alueiden valtaukseen.

Päivähoidon ammattilaisina toimivat perhepäivähoitajat, lastenhoitajat, lähihoitajat, päivähoitajat, lastentarhanopettajat, sosiaalikasvattajat / sosionomit, avustajat ja erityislastentarhanopettaja. Myös laitosapulaisilla, kiinteistönhoitajilla ym. on oma tärkeä tehtävänsä kasvattajayhteisössä.

Lapsen siirtyessä päivähoidon piiristä kouluun ja iltapäivätoimintaan tulee tarvittaessa tehdä yhteistyötä tulevan opettajan ja iltapäiväohjaajan kanssa, jotta tarpeellinen tieto lapsesta siirtyy mutkattomasti eteenpäin ja tukee lasta sekä perhettä uudessa tilanteessa. Tietoa pitää luonnollisesti välittää vain vanhempien luvalla ja ammatillisella otteella, jotta ei syntyisi turhia ennakkokäsityksiä.

Verkostoyhteistyön avulla perheitä voidaan ohjata oikeanlaisen avun piiriin ja perheen kanssa työskentelevät henkilöt saavat yhteistyöstä tukea ja voimavaroja työhönsä. Yhteistyön avulla voidaan myös välttää päällekkäisyyttä ja sopia yhteisistä tavoitteista ja toimintatavoista. Lapsiperheiden kanssa Vesilahden kunnassa työskentelevät lastenneuvolan terveydenhoitajat Narvassa ja Kirkonkylässä, lastensuojelun sosiaalityöntekijä, kotipalvelusta vastaava sosiaalityöntekijä, perhetyöntekijä, kotipalvelu, koululla esiopettajat ja luokanopettajat, kiertävä erityislastentarhanopettaja, psykologi, psykiatrinen sairaanhoitaja, perhetyönyksikkö mm. puheterapia, TAYS ja vammaispalvelut.

9.3 Seurakunta ja yhdistykset

Seurakunta järjestää varhaiskasvatusikäisille lapsille päiväkerhoja, avointa päiväkerhotoimintaa ja pyhäkoulua. Seurakunnan työntekijät vierailevat päivähoitopaikoissa kirkkovuoden teemoihin liittyen ja päivähoitolapset käyvät kirkossa jouluna ja pääsiäisenä. Seurakunta vierailee myös iltapäiväkerhoissa. Avoin päiväkerhotoiminta on tärkeää viriketoimintaa lapsiperheille antaen mahdollisuuksia vertaisryhmässä toimimiseen ja tukiverkkojen luomiseen varsinkin uusille kuntalaisille.

Vesilahdessa toimii monipuolinen kirjo erilaisia järjestöjä ja yhdistyksiä. Lapsiperheiden toimintaa järjestävät mm. MLL, urheiluseurat, nuorisoseurat, Näpsä, 4H-kerho, partio. VPK, SPR. Yhteistyötä voitaisiin viritellä nykyistä enemmän esim. erilaisten tapahtumien järjestämisen yhteydessä. Yhdistysten piiristä voisi myös löytyä eri alojen kouluttajia varhaiskasvatushenkilöstölle. Päivähoitotiloja käytetään satunnaisesti yhdistysten kokouspaikkoina.

10. ERI KIELI- JA KULTTUURITAUSTAiset LAPSET

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten varhaiskasvatus järjestetään tavallisten varhaiskasvatuspalvelujen yhteydessä. Lapsiryhmässä tuetaan heidän sosiaalisia kontaktejaan. Henkilökunnalta vaaditaan hyvää kulttuurista ymmärrystä jotta erilaisten perheiden lasten tarpeita ja vanhempien kasvatukselle asettamia tavoitteita voidaan käsitellä tasavertaisesti.

Vastuu lapsen kielen ja kulttuurin säilyttämisestä ja kehittämisestä on ensisijaisesti perheellä. Osallistuminen varhaiskasvatukseen tukee eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten mahdollisuutta oppia suomea toisena kielellä. Lapsen kielen ja kulttuurin tukemisesta sovitaan vanhempien kanssa tehtävässä varhaiskasvatussuunnitelmassa.

Maahanmuuttajataustaisen lapsen osallistuminen varhaiskasvatukseen rikastuttaa ryhmän toimintaa. Lapsen kulttuuritaustaan voidaan tutustua esimerkiksi erilaisten teematapahtumien (ruokailu, musiikki, sadut, tarinat, luonto ym.) avulla. Koko perheen juurtumista vesilahtelaiseen ympäristöön tuetaan mahdollisuuksien mukaan vanhemmille järjestettävien tilaisuuksien yhteydessä.

11. VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN ARVIOINTI

Varhaiskasvatussuunnitelma on uusiutuva ja ajassa elävä työväline. Suunnitelma toimii ohjaavana asiakirjana ja sitä päivitetään tarpeen mukaan.

LÄHTEET

Autio, 2001. Liiku ja leiki, motorisia perusharjoitteita lapsille.

Helenius, A. Karila, K. Mäntynen, P. Siren – Tiusanen, H. 2001. Pienet päivähoitossa.

Laki ja asetus lasten päivähoitosta.

Tampereen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma.

Tuusulan varhaiskasvatussuunnitelma.

Valkeakosken kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, Stakes 2003.

Vesilahden kunnan esiopetussuunnitelma 2004.

Toiminta ajatuksen muotoilleet Seija Engbäck ja Arja Raunio

Kannen kuva Mirka Nurminen – Lehtimäki

Kuvan teksti "laineilla lapsen kanssa" Arja Raunio

Varhaiskasvatussuunnitelmatyöryhmä 2004 - 2006:

Reetta Kerkola-Ruutiainen, Arja Raunio, Raija Saukko, Kristiina Tavasti, Erja Tiiva ja Päivi Tuohela.

Varhaiskasvatussuunnitelman päivitystyöryhmä 2009:

Antje Bendel-Ratia, Katri Karinen, Edith Kivelä, Merja Kwick, Raija Latvala, Sanna Mettänen, Anne Mäki ja Erja Tiiva.

Sosiaali- ja terveystoimi / Päivähoito

VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

Lapsen tiedot	Lapsen nimi	Syntymäaika
	Huoltajan nimi	
	Huoltajan osoite	Puhelinnumero
	Perhetilanne	
Päivähoito-muoto	Hoitopaikka	
	Päivähoitoon tulopäivä, hoitoaika, aikaisemmat hoitopaikat	
	Huomioitavaa (allergiat, erityisruokavaliot, lääkitys jne.)	
	Varahakijat	
Tietojen välittäminen	<p>Annan suostumukseni siihen, että lastani koskevissa asioissa voidaan olla yhteistyössä seuraavien tahojen kanssa:</p> <p>☐ terveystoimi, neuvola, psykologi ☐ puheterapeutti</p> <p>☐ koulutoimi ☐ varahoitopaikka</p> <p>☐ muu, mikä</p>	
Kuljetus	<p>Annan suostumukseni siihen, että lapseni osallistuu retkille, joille lähdetään</p> <p>☐ linja-autolla tai taksilla.</p>	
Valokuvaus, videointi	<p>Annan suostumukseni siihen, että lastani</p> <p>☐ saa valokuvata ja/tai videoida päivähoidossa,</p> <p>☐ lapseni kuvia saa laittaa toisten lasten kansioihin,</p> <p>☐ lapseni kuvia saa käyttää lehtijutuissa ja Vesilahden kunnan esitteissä,</p> <p>☐ lapseni kuvaa ja nimeä saa käyttää Vesilahden kunnan www.sivuilla.</p>	
Päiväys	Huoltajan / Huoltajien allekirjoitukset	

Meidän perhe ja muut läheiset / sosiaalinen verkosto.

Piirrä ja/tai kirjoita lapsen kanssa.

Vesilahti:

Keskustelussa läsnäolleet:

VESILAHTI

Sosiaali- ja terveystoimi / Päivähoito

VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA / PÄIVITYS

Lapsen nimi: _____ Syntymäaika: _____

Vahvuudet, kiinnostuksen kohteet:**Haasteet:****Tavoitteet:****Mahdolliset muutokset** (esim. perhetilanne, hoitopaikka tms.):**Vesilahti:** _____**Keskustelussa läsnäolleet:** _____
_____
_____

Tullaan tutuiksi!

1-3

Lapsen nimi: _____

Lapsen luonteenpiirteet: (esim. ujo, voimakastahtoinen, vilkas, omatoiminen, tiedonhaluinen, iloinen, herkkä, huomionhakuinen jne.)

Lapsen vahvat alueet: (tiedot, taidot, harrastukset)

Lapsi harjoittelee ja tarvitsee vielä tukea seuraavissa asioissa:

Lapsi on kiinnostunut ja pitää erityisesti seuraavista asioista:

Ruokailu: ( ) syö kädestä (esim. leipää) ( ) harjoittelee syömään itse
 ( ) syö itse lusikalla / haarukalla ( ) tuttipullo
 ( ) nokkamuki ( ) muki / lasi

Muuta ruokailuun liittyvää:

Päivälepo: ( ) tutti ( ) uniriepu / -lelu

Päiväunien kesto: _____

<p>Wc-touhut: ( ) vaipat ( ) käy potalla ( ) ilmoittaa hätänsä Muuta wc-touhuihin liittyvää:</p>	
<p>Liikkuminen: ( ) konttaa ( ) ottaa askelia ( ) kävelee Muuta liikkumiseen liittyvää:</p>	
<p>Tätä on syytä välttää: (hän ei pidä, hän pelkää)</p>	
<p>Kun lapsi tuodaan hoitoon, vanhemmat toivovat, että:</p>	
<p>Kun lapsi haetaan hoidosta, vanhemmat toivovat, että:</p>	
<p>Minkälaista kasvatusta vanhemmat pitävät hyvänä lapsen kohdalla ja miten toivovat lapseen suhtauduttavan hoidossa:</p>	
<p>Muita ajatuksia: (esim. uskontokasvatuksesta)</p>	
<p>Minkälaista yhteistyötä vanhemmat toivovat/haluavat hoitopaikan kanssa:</p>	

Vesilahti _____

Keskusteluun osallistuivat: _____

Tullaan tutuiksi!

3-6

Lapsen nimi: _____

Lapsen luonteenpiirteet: (esim. ujo, voimakastahtoinen, vilkas, omatoiminen, tiedonhaluinen, iloinen, herkkä, huomionhakuinen jne.)

Lapsen vahvat alueet: (tiedot, taidot, harrastukset)

Lapsi harjoittelee ja tarvitsee vielä tukea seuraavissa asioissa:

Lapsi on kiinnostunut ja pitää erityisesti seuraavista asioista:

Ruokailu:

Päivälepo: ( ) unilelu

Päiväunien kesto: _____

<p>Wc-touhut: ( ) ilmoittaa hätänsä ( ) tarvitsee vielä apua ( ) käy itsenäisesti Muuta wc-touhuihin liittyvää:</p>	
<p>Liikuntatottumukset:</p>	
<p>Tätä on syytä välttää: (hän ei pidä, hän pelkää)</p>	
<p>Kun lapsi tuodaan hoitoon, vanhemmat toivovat, että:</p>	
<p>Kun lapsi haetaan hoidosta, vanhemmat toivovat, että:</p>	
<p>Minkälaista kasvatusta vanhemmat pitävät hyvänä lapsen kohdalla ja miten toivovat lapsen suhtauduttavan hoidossa:</p>	
<p>Muita ajatuksia: (esim. uskontokasvatuksesta)</p>	
<p>Minkälaista yhteistyötä vanhemmat toivovat/haluavat hoitopaikan kanssa:</p>	

Vesilahti _____

Keskusteluun osallistui: _____